

ІНДИКАТОРИ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Закревська Л.М., к.е.н., доцент

Національний університет харчових технологій

В умовах євроінтеграції, що передбачає відкритість внутрішніх та зовнішніх ринків продовольства, необхідним є постійний моніторинг індикаторів продовольчої безпеки країни, що дасть змогу оперативно реагувати на зміни та формувати відповідну їм державну політику.

Забезпечення продовольчої безпеки визначено у якості одного з основних напрямів державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері. Відповідно до проекту Закону України «Про продовольчу безпеку України» продовольча безпека – соціально-економічний та екологічний стан в державі, при якому всі її громадяни стабільно та гарантовано забезпечені продовольством в необхідній кількості, асортименті та відповідної якості [1]. Проте зазначений законодавчий акт має суто декларативний характер і не визначає чітких механізмів управління системою продовольчої безпеки.

Оцінка сучасного стану продовольчої безпеки в Україні проводиться за такими індикаторами [2]: добова енергетична цінність раціону людини, достатність споживання окремого продукту і запасів зерна у державних ресурсах, економічна доступність харчових продуктів, диференціація вартості харчування за соціальними групами, ємність внутрішнього ринку окремих продуктів, продовольча незалежність за окремим продуктом.

При цьому індикатори, що характеризують стан продовольчої безпеки держави (регіону), розраховують за такими основними групами харчових продуктів: хліб і хлібопродукти; картопля; овочі, баштанні; фрукти, ягоди й виноград; цукор; олія; м'ясо та м'ясопродукти; молоко, молокопродукти; риба, рибопродукти; яйця.

З метою визначення основних індикаторів продовольчої безпеки, необхідно здійснювати аналіз ситуації на ринку основних продовольчих товарів, в тому числі стану насичення регіональних ринків основними продуктами харчування, та проводити моніторинг цінової ситуації на них.

Моделювання ситуації на ринках основних видів продовольчих ресурсів шляхом урівноваження попиту і пропозиції для недопущення дефіциту або надлишку продукції на ринку у майбутньому, як в окремих регіонах, так і в цілому по країні, а також прогнозування забезпеченості ними на найближчі три місяці, здійснюється на основі регіональних балансів.

Отримана інформація дозволяє відстежити попит і пропозицію основних видів продовольства та оперативно реагувати на зміну ситуації, проводити аналіз факторів, що впливають на порушення збалансованості, зміну цінової ситуації, виникнення недобросовісної конкуренції, враховуючи сезонність виробництва, наявність сировинної бази, фіскальну політику тощо.

Натомість, існують проблеми у сфері продовольчої безпеки, які потребують негайного вирішення. До них можна віднести:

- відсутність засад правового регулювання забезпечення продовольчої безпеки держави, порядку та механізмів міжгалузевої координації, у тому числі оперативного та комплексного реагування на загрози;

- відсутність державної підтримки, спрямованої на фінансування: інноваційно-інвестиційних проектів; розвитку малого підприємництва; розробку та упровадження системи адресної допомоги на продовольство для найбільш уразливих категорій населення; впровадження програм шкільного та дитячого харчування;

- неповноцінність харчових раціонів, що пов'язано, передусім, з низькими доходами населення.

Особливо небезпечно дефіцит споживання основних груп продуктів харчування впливає на розвиток дітей. Якщо дитина стикається з відсутністю продовольчої безпеки, то, швидше за все, вона буде відставати в рості [3]. Щодо взаємозв'язку між особистим досвідом відсутності продовольчої безпеки

і надмірною вагою серед дітей, то наявні докази недостатньо переконливі, хоча діапазон інших шкідливих наслідків відсутності продовольчої безпеки для дітей, включаючи менш здорові раціони харчування і негативні психосоціальні наслідки, досить добре вивчений [4].

Проблема продовольчої безпеки стосується майже всіх аспектів функціонування держави: від оборони та готовності боротьби з надзвичайними ситуаціями до перспектив довгострокового розвитку. Але найголовніше – вона пов'язана з якістю нашого життя. Корисний і різноманітний раціон – це здоров'я, а відтак – щастя і довголіття кожного.

Фінансова доступність – можливість витратити кошти не лише на продукти харчування, а й задовольнити інші потреби: одяг, ліки, відпочинок, освіту. Це збільшення купівельної спроможності сімей, а тому й зростання попиту на інші нехарчові товари.

Врешті-решт, ефективне вирішення проблем продовольчої безпеки – запорука процвітання наступних поколінь.

Список використаних джерел:

1. Електронний каталог Верховної ради України : [Законодавство України]. Проект Закону України «Про продовольчу безпеку України» від 28.04.2011 № 8370-1. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=8370-1&skl=7.

2. Мостова А.Д. Сучасний стан продовольчої безпеки України та методичні підходи до його оцінки. *Причорноморські економічні студії*. Вип. 43. 2019. С. 59-68.

3. FAO. *Methods for estimating comparable rates of food insecurity experienced by adults throughout the world*. Rome, FAO 2016. P. 28.

4. IOM. *Hunger and Obesity: Understanding a Food Insecurity Paradigm: Workshop Summary*. Washington, DC: *The National Academies Press*. 2011. P. 12-18.

